

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

УДК 364.073.526

DOI <https://doi.org/10.32840/2707-9147.2020.88.15>

І. А. ЄВДОКИМОВА

кандидат соціологічних наук, доцент,
в. о. завідувача кафедри
соціології управління та соціальної роботи
Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна

О. В. БУТИЛІНА

кандидат соціологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціології управління
та соціальної роботи
Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна

МЕТОДИКИ СОЦІАЛЬНОГО АУДИТУ: ОГЛЯД НАПРАЦЮВАНЬ

У статті розглядаються методики соціального аудиту. Зазначено, що останніми роками науковці та практики соціальної сфери в Україні значну увагу приділяють концептуалізації соціальної відповідальності та соціального аудиту, але методологічні питання щодо практичного здійснення соціального аудиту не отримали достатнього вивчення.

Надано огляд методик соціального аудиту, зокрема, методики соціального аудиту на основі аналізу соціальних індикаторів (Social Performance Indicators – SPI); методики соціального аудиту (Social Audit Tool – SAT) Агентства США з міжнародного розвитку (U.S. Agency for International Development, USAID); методики «якісного» соціального аудиту (Quality Audit Tool – QAT) Центру мікрофінансування (MicroFinance Centre, MFC); методики соціального аудиту Мережі соціального аудиту (Social Audit Network, SAN); методики соціального аудиту Мазурика О.В.; методики соціального аудиту діяльності органів місцевого самоврядування та ін.

Зроблено висновок про те, що всі методики мають схожі етапи, спираються на вивчення документів та думки зацікавлених сторін. У статті запропоновано методики соціального аудиту розподіляти на три групи: спрямовані на соціальний аудит результатів діяльності організації; спрямовані на соціальний аудит процесів у діяльності організації; спрямовані на порівняння досягнень організації з певними стандартами та нормами. У ролі останніх

© І. А. Євдокимова, О. В. Бутиліна, 2020

можуть виступати соціальна місія, соціальні цілі організації, стандарти з соціальної відповідальності тощо. Зазначено, що публікації вітчизняних авторів зосереджені переважно на розгляді соціального аудиту як методики вивчення соціальної відповідальності організації, тоді як зарубіжні науковці розглядають соціальний аудит також як інструмент перевірки діяльності політичних інститутів, програм, проєктів тощо. Наголошено, що існування плюралізму методик соціального аудиту є нормальним явищем і кожна з них може застосуватися за різних обставин. Знайомство з цими методиками є професійним обов'язком кожного соціального аудитора.

Ключові слова: організація, соціальна відповідальність, методика, соціальний аудит, соціальні (нефінансові) звіти, аудиторські докази.

Постановка проблеми. Концепція соціальної відповідальності привертає значну увагу з боку урядовців, політиків, науковців та освітян в Україні в останні роки. Соціальна відповідальність – це складна категорія, яку по-різному визначають у низці теоретичних концепцій та з боку різних наукових дисциплін. У соціології відповідальність найчастіше розуміють як категорію, що характеризує суб'єкта з погляду виконання ним зовнішніх вимог (очікувань), які до нього висуває суспільство, групи, колектив, організація. Такі вимоги можуть бути представлені не тільки в документальній формі, зокрема в нормах права (законодавчі акти, нормативні документи організаційного рівня тощо), але й у формі громадської думки, норм моралі тощо. Варто зазначити, що вже існують міжнародні документи, в яких знайшли відображення сучасні уявлення щодо соціальної відповідальності (Міжнародний стандарт «Керівництво з соціальної відповідальності ISO 26000», стандарт GRI, стандарти серії ISO 9000 та інші).

Одним з інструментів діагностування соціальної відповідальності виступає соціальний аудит. Теоретичному аналізу соціального аудиту присвячені праці закордонних та вітчизняних вчених, зокрема Шулуся А.А., Мазурика О.В., Андрющенко А.І., Вітковської І.М., Сотули О.В., Каптерева А.І., Попової Ю.Н., Колота А.М. та інших. Спираючись на їхні праці та ідеї концепції соціальної відповідальності, соціальний аудит можна розглядати як діагностичну технологію комплексної перевірки реального стану соціальної відповідальності того чи іншого суб'єкта [1].

Соціальний аудит бере свій початок із 1970-х років, коли приватні корпорації на Заході розпочали реагувати на занепокоєння з боку споживачів та екологічних рухів щодо негативних соціально-екологічних наслідків комерційної діяльності. Корпорації відповіли на ці вимоги кількома способами, зокрема, були започатковані практики корпоративної соціальної відповідальності, складання соціальних (нефінансових) звітів та здійснення соціального аудиту. Останній з самого початку свого існування був пов'язаний із активним залучення зацікавлених сторін та громад до процесу оцінки діяльності комерційної організації. «Корпорації дійшли висновку, що якщо вони

звернуться до ключових зацікавлених сторін, вони зможуть краще зрозуміти вплив та потреби, вдосконалити продукцію та послуги, створити більш здорову та продуктивну корпоративну культуру та, зі свого боку, зміцнити свою продуктивність та прибуток» [12, с. 4].

Приблизно з 1980-х років практики соціальної відповідальності та соціального аудиту набувають поширення також у державному секторі як відповідь на нові тенденції демократичного управління. З одного боку, по мірі того, як все більше країн переходить до демократичного управління, в суспільстві зростає увага до таких принципів демократичного управління, як прозорість та підзвітність. З іншого боку, в багатьох країнах зростає занепокоєння громадян щодо якості демократичних процедур та впливу демократичних інститутів та державної політики на їх повсякденне життя. Відсутність інституційної підзвітності та механізмів прозорості, а також зростаюче усвідомлення про те, що корупція негативно впливає на інвестиції та економічне зростання, все це підриває довіру до демократичних лідерів та інституцій та обумовлює виникнення додаткової уваги до соціального аудиту в сучасному суспільстві. Таким чином, з точки зору сучасних уявлень, соціальний аудит розглядають переважно як «процес, перевірки будь-якої діяльності, програми, політики, закону, який здійснюється за активної участі основних зацікавлених сторін, з метою ефективного їх впровадження та контролю за порушеннями» [12, с. 5].

Якщо теоретичній концептуалізації соціальної відповідальності та соціального аудиту в науковій літературі приділено відносно багато уваги, то методологічні питання щодо практичного здійснення соціального аудиту не дістали достатнього вивчення. У зв'язку з чим, отримання інформації щодо методик соціального аудиту є досить актуальною проблемою для практиків соціальної сфери, а також для викладачів та студентів спеціальності «Соціальна робота» та «Соціологія», які вивчають соціальний аудит у закладах освіти. Крім того, досить часто виникають проблеми, які пов'язані з тим, що методологія соціального аудиту є розпливчастою та не пропонує чітких орієнтирів для професійної діяльності. Надамо огляд напрацювань закордонних та вітчизняних науковців та практиків, які спробували вирішити цю проблему.

Мета статті – надати огляд методик соціального аудиту, спираючись на інформацію з відкритих джерел.

Виклад основного матеріалу. Перша методика соціального аудиту була запропонована в 1978 році в коледжі Бічвуд (Великобританія), в якому згодом, у 1981 році, був також підготовлений і перший підручник з соціального аудиту, автором якого став Ф. Спріклі. У 2000 році цей підручник був перевиданий під назвою «Інструменти соціального аудиту» [11, с. 72].

Один з перших звітів із соціального аудиту був опублікований швейцарською організацією Migros у 1978 році. В наступні роки

низка громадських організацій на Заході проводила соціальні аудити громад, які розглядали фізичні та соціальні активи, природні ресурси та потреби зацікавлених сторін. Згодом соціальний аудит стали проводити також у бізнес-організаціях [11, с. 72].

В англomовних публікаціях можна знайти матеріали щодо наступних методик соціального аудиту: 1) Методика соціального аудиту на основі аналізу соціальних індикаторів (Social Performance Indicators – SPI); 2) Методика соціального аудиту (Social Audit Tool – SAT) Агентства США з міжнародного розвитку (U.S. Agency for International Development, USAID); 3) Методика «якісного» соціального аудиту (Quality Audit Tool – QAT) Центру мікрофінансування¹ (MicroFinance Centre, MFC); 4) Методика соціального аудиту Мережі соціального аудиту (Social Audit Network, SAN).

Так, наприклад, методика соціального аудиту на основі аналізу соціальних індикаторів (Social Performance Indicators – SPI) є досить простою та може бути застосована самими працівниками організації. Слід відзначити, що вона була розроблена для здійснення оцінки діяльності переважно мікрофінансових організацій. У її межах діяльність організації аналізують із використанням 12 головних показників, які згруповані в 4 блоки: подолання бідності та виключення; адаптація продуктів та послуг до потреб цільової аудиторії; покращення економічної та соціальної ситуації клієнтів та, власне, соціальна відповідальність організації. У межах останнього блоку вивчають соціальну відповідальність організації відносно працівників, клієнтів, територіальної громади та природного середовища. Саму анкету за цією методикою можна знайти в інтернеті на окремих вебресурсах [7]. Розробники методики виокремлюють два головні підходи до її застосування: «централізований», коли до заповнення стандартної анкети залучають лише менеджерів організації, та «партисипативний», коли до оцінки організації за переліком показників залучають представників всіх зацікавлених сторін. На проведення соціального аудиту за цією методикою відводять 1–3 дні, після чого звіт за результатами соціального аудиту з рекомендаціями щодо вдосконалення діяльності організації спрямовують менеджерам організації. Наявність стандартизованої анкети, а також простота використання забезпечують можливості для широкого застосування цієї методики, а також для порівняння діяльності різних організацій та аналізу динаміки розвитку окремої організації в напрямку соціальної відповідальності.

Методика соціального аудиту Агентства США з міжнародного розвитку (U.S. Agency for International Development, USAID) орієнтована на те, щоб оцінити переважно не результати діяльності організації, а саму діяльність організації щодо реалізації проголошеної соціальної місії. На думку авторів, вивчення процесів дозволить зробити висновок

¹ MFC – мережа, яка об'єднує 105 мікрофінансових організацій з Європи та Центральної Азії.

щодо досягнення поставлених соціальних цілей. У межах цієї методики соціальний аудит спрямований на вивчення шести стандартних для кожної організації процесів: формулювання місії та менеджмент; стратегічне планування; обслуговування користувачів; моніторинг; прийняття на роботу та навчання; стимулювання. Крім того, соціальний аудитор повинен проаналізувати також соціальну відповідальність організації, спираючись на вивчення її соціальних (нефінансових) звітів. Слід відзначити, що в межах цієї методики, соціальний аудитор залучає працівників організації для оцінки соціальних (нефінансових) звітів, достовірності поданої в них інформації, джерел її отримання та методології їх складання. Як головний метод для отримання даних щодо процесів організації використовують інтерв'ю з менеджерами, персоналом, інвесторами та іншими зацікавленими сторонами. Гайд інтерв'ю з цієї методики також можна знайти в інтернеті на окремих вебресурсах USAID. Основними етапами методики є такі: на підготовчому етапі соціальний аудитор збирає інформацію щодо соціальної місії, цілей організації, її діяльності. На етапі здійснення соціального аудиту здійснюють опитування зацікавлених сторін, а також аналіз соціальних звітів організації із залученням її працівників. Після цього відбувається підготовка та обговорення на нараді звіту з соціального аудиту. Заключний етап пов'язаний з підготовкою остаточного звіту за результатами соціального аудиту організації.

Методика «якісного» соціального аудиту (Quality Audit Tool – QAT) Центру мікрофінансування (MicroFinance Centre, MFC) є досить схожою з попередньою. Вона також спрямована на те, щоб проаналізувати діяльність організації щодо досягнення поставлених соціальних цілей. Тобто власне соціальні цілі організації є тим стандартом, на основі якого соціальний аудитор робить свої висновки щодо організації. Але головною відзнакою цієї методики є те, що вона не спрямована на пошук та збирання об'єктивних даних. Навпаки, звіт соціального аудитора заснований переважно на аналізі суб'єктивних даних, отриманих у ході інтерв'ю зацікавлених сторін, які й оцінюють діяльність організації щодо досягнення поставлених соціальних цілей. У межах інтерв'ю ставляться питання, які стосуються трьох головних блоків: 1) наявність в організації чітких соціальних цілей, а також механізмів їх досягнення; 2) наявність в організації надійної, релевантної інформації щодо досягнення поставлених соціальних цілей; 3) наявність в організації ефективної системи управління соціальним функціонуванням. Протягом опитування соціальний аудитор з'ясує не тільки особливості діяльності організації щодо досягнення соціальних цілей, але й чинники, які впливають на цей процес. У застосуванні методики можна виокремити декілька етапів: спочатку здійснюють так званий «початковий аудит», коли аудитор знайомиться з організацією та знаходить її проблемні місця на основі коротких співбесід з працівниками організації. Після цього вже здійснюється більш глибокий аналіз,

на якому власне й проводять інтерв'ю з зацікавленими сторонами. На наступному етапі соціальний аудитор здійснює узагальнення отриманих даних, готує висновки, які пропонує для обговорення зацікавленим сторонам. Після цього він готує остаточний звіт з проведеного дослідження.

Методика соціального аудиту Мережі соціального аудиту (Social Audit Network, SAN) спрямована виключно на те, щоб здійснити верифікацію соціальних звітів організації. Під час застосування цієї методики соціальний аудитор проводить серію зустрічей із обраними представниками організації. Як правило, в якості таких представників виступають ті, хто готує соціальні нефінансові звіти. Останні повинні постійно бути присутніми на таких зустрічах та здійснювати аналіз звітів разом з соціальним аудитором за трьома головними критеріями: 1) масштаб та повнота; 2) процес підготовки; 3) методологія та ресурси. Що стосується етапів застосування цієї методики, то вони включають наступні: підготовчий етап, на якому соціальний аудитор збирає попередні дані, проводить уточнюючі зустрічі; зустріч з власне соціального аудиту, на якій здійснюються аналіз соціальних звітів; підготовка зауважень за результатами попередньої наради, з якими соціальний аудитор знайомить всіх учасників попередньої зустрічі; підготовка остаточного звіту з соціального аудиту.

Як зазначають Покровська Н.Н. і Туркін С.В. [4; 5], останніми роками досить популярною на Заході є методика The New Economic Foundation (NEF, Великобританія), яка сфокусована на сприйнятті організації ключовими зацікавленими сторонами, а також методика аудиту корпоративної відповідальності (Corporate Responsibility Audit, CRA) консалтингової компанії SmithO'Brien (США). Остання оцінює відносини організації з її зацікавленими сторонами, які порівнюють з основними показниками діяльності організації. Такий підхід дозволяє дати як якісну, так і кількісну оцінку результатів діяльності організації. Таким чином, вона надає інтегровану оцінку діяльності організації за п'ятьма напрямками діяльності: система менеджменту якості, енергозбереження та охорона природи, стосунки з персоналом, соціально-трудові відносини та права людини, відносини з місцевою громадою [4, с. 57–62]. Доповненням до методики аудиту корпоративної соціальної відповідальності є Econometric Impact Index (Індекс економетричного ефекту), розроблений також SmithO'Brien, який дозволяє оцінювати сумарний вплив компанії на місцеві громади [5].

На думку Мазурика О.В. [2], до головних етапів соціального аудиту слід віднести наступні. По-перше, це етап «преаудиту», на якому здійснюється підготовка до соціального аудиту, що пов'язана з розробкою попереднього плану соціального аудиту, підбору команди соціальних аудиторів, розробкою програми соціального аудиту, проведенням зустрічей з зацікавленими сторонами. Важливим на цьому етапі соціального аудиту є вибір стандартів із соціальної відповідальності,

за якими на наступних етапах здійснюватиметься порівняння при формулюванні аудиторських висновків. В якості таких стандартів можуть виступати Міжнародні, національні, галузеві стандарти; кращі (або типові) показники в певній галузі, або за певний проміжок часу. Цей етап завершується підписанням угоди на проведення соціального аудиту. Другий етап пов'язаний зі збором інформації в організації, який може здійснюватися за допомогою таких аудиторських процедур, як опитування менеджерів та персоналу, аналіз внутрішньої документації, спостереження тощо. Отримана з різних джерел інформація може бути використана для перехресного порівняння. Після цього аудитори, власне, й розпочинають збір аудиторських доказів, визначають джерела їх отримання та порядок документування. Найбільш складним є третій етап соціального аудиту, який пов'язаний із аналізом аудиторських доказів. Аудиторські докази – це інформація, яка була отримана соціальним аудитором у ході проведення соціального аудиту на об'єкті або результати її аналізу, що дозволяють зробити висновки та висловити власну думку соціального аудитора з предмету обстеження. Аудиторські докази представляють собою документацію з соціально-економічного обліку, висновки експертів, а також відомості з інших джерел та, відповідно, можуть бути трьох видів: внутрішні, тобто такі, що містять інформацію, отриману від об'єктів соціального аудиту, його представників в усному або письмовому вигляді; зовнішні – які містять інформацію, що отримана від третіх осіб у письмовому вигляді; змішані – які складаються з інформації, що отримана від об'єктів соціального аудиту в усному або письмовому вигляді та яка письмово засвідчена третьою особою [6]. Власне, на цьому етапі отримані в організації дані необхідно порівняти з обраними стандартами з соціальної відповідальності, сформулювати аудиторські висновки та визначити аудиторський ризик. Аудиторський ризик – це ризик, який бере на себе соціальний аудитор при формулюванні аудиторських висновків щодо достовірності отриманих даних. Нульовий ризик означає абсолютну впевненість соціального аудитора в достовірності інформації. Аудиторський ризик може визначатися як інтуїтивно, так і за допомогою кількісних розрахунків [6]. На останньому етапі соціального аудиту здійснюється остаточне редагування висновків та їх передача замовнику.

Як приклад методики соціального аудиту органів управління наведемо методику, яку пропонує програма «Прозорість та підзвітність в органах місцевого самоврядування», яка підтримується Тематичним цільовим фондом демократичного врядування (DGTTF), Глобальною тематичною програмою протидії корупції для ефективності розвитку (PACDE) та Іспанським цільовим фондом Програми розвитку ООН (ПРООН) [8]. Згідно з нею, соціальний аудит діяльності органів місцевого самоврядування складається з наступних етапів:

1. Етап підготовки до соціального аудиту. На цьому етапі здійснюється формування комітету з соціального аудиту за погодженням із

громадою, в якому мають бути обов'язково представлені депривовані групи; складається графік та бюджет проведення соціального аудиту; здійснюється інформування всіх членів громади про соціальний аудит, надсилають листи, повідомлення для залучення уваги зацікавлених сторін, щоб заохотити їх до активної участі в процесі аудиту.

2. Етап власне соціального аудиту, на якому здійснюється збір інформації в процесі взаємодії комітету з соціального аудиту із зацікавленими сторонами, а також аналізу документів органів місцевого самоврядування. Комітет з соціального аудиту консолідує інформацію, здійснює її верифікацію і лише після цього складає звіт із соціального аудиту, який повинен бути підготовлений таким чином, щоб його було легко прочитати на загальних зборах громади.

3. Публічні збори. На цьому етапі спочатку здійснюється підготовка до проведення зборів громади, інформування та мотивування членів громади до участі. На зборах під керівництвом модератора відбувається презентація звіту з соціального аудиту, а також його обговорення всіма зацікавленими сторонами, представники органів місцевого самоврядування надають відповіді на поставлені питання, здійснюється запис наданих пропозицій та ін.

4. Наступна діяльність, згідно рішень, ухвалених на публічних зборах. [8].

Висновки. Отже, знайомство з методиками соціального аудиту, інформація щодо яких представлена у відкритому доступі, дає нам змогу зробити декілька висновків. По-перше, для всіх методик характерна наявність наступних етапів: підготовчий етап; здійснення соціального аудиту; підготовка та презентація звіту з соціального аудиту. По-друге, соціальні нефінансові звіти, інші документи організації, а також зацікавлені сторони організації є найважливішим джерелом інформації для соціального аудитора в багатьох методиках, а методи опитування та аналізу документів – досить часто використовують як основні методи збору інформації. По-третє, проаналізовані методики умовно можна розділити на три групи: 1) спрямовані на соціальний аудит результатів діяльності організації; 2) спрямовані на соціальний аудит процесів у діяльності організації; 3) методики, які спрямовані на порівняння досягнень організації з певними стандартами та нормами. У ролі останніх можуть виступати соціальна місія, соціальні цілі організації, стандарти із соціальної відповідальності тощо. Варто також зазначити, що публікації вітчизняних авторів зосереджені переважно на розгляді соціального аудиту як методики вивчення соціальної відповідальності організації, в той час як на Заході науковці розглядають соціальний аудит також як інструмент перевірки діяльності політичних інститутів, програм, проєктів тощо. По-четверте, розроблення методик соціального аудиту здійснюється різними професійними організаціями та окремими фахівцями відповідно до особливостей їхньої діяльності та обраних методологічних позицій. Нарешті варто також зазначити,

що існування плюралізму методик соціального аудиту є абсолютно нормальним явищем і кожна з них може застосуватися за різних обставин. Знайомство з ними є професійним обов'язком кожного соціального аудитора.

Список використаної літератури

1. Свдокімова І.А. Соціальний аудит як механізм регулювання соціально-трудових відносин та соціологічна технологія. *Social sciences: history, modernity, the future, EU experience*. Wloclawek, Republic of Poland, 2019. С. 53–58.
2. Мазурик О.В. Соціальний аудит: теоретичні засади та технологія застосування в Україні : монографія. Донецьк : Східний видавничий дім, 2013. 316 с.
3. Міжнародний стандарт «Керівництво з соціальної відповідальності ISO 26000». URL: <https://www.iso.org/iso-26000-social-responsibility.html> (дата звернення: 06.09.2020).
4. Покровская Н.Н. Социальный аудит и корпоративная ответственность : учеб. пособие. СПб. : Изд-во СПбГЭУ, 2014. 166 с.
5. Туркин С.В. Социальный аудит компаний. *Управление компанией*. 2004. № 8. URL : <http://www.cfin.ru/press/zhuk/2004-8/15.shtml> (дата звернення 10.11.2020).
6. Шулуc А.А., Попов Ю.Н. Социальный аудит : учеб. пособ. Москва : Изд. дом «АТИСО», 2008. 620 с.
7. Audit of the Social Performance of Microfinance Institutions : the Definition of a Tool. URL : http://base.socioeco.org/docs/doc-283_en.pdf (дата звернення 10.11.2020).
8. Berthin G. A practical guide to social audit as a participatory tool to strengthen democratic governance, transparency, and accountability. The Transparency and Accountability in Local Governments (TRAALOG). URL: <http://www.undp-aci.org/publications/ac/books/practicalguide-socialaudit-e.pdf> (дата звернення: 10.11.2020).
9. Quality Audit Tool for Managing Social Performance. URL: www.mfc.org.pl/images/pliki/223_fm_aat_overview_eng.pdf (дата звернення: 12.10.2020)
10. Social Audit Network. URL: www.socialauditnetwork.org.uk (дата звернення: 12.11.2020).
11. Social Performance Map. The SEEP Network Social Performance Working Group, April 2008. 267 p.
12. Soliman M. Social Auditing and its Importance. *IFAD Conference «Social audit schemes: engaging the public»*. Submitted on 17 April 2013. URL: <https://www.luc.edu/media/lucedu/prolaw/documents/pdfs/130416%20IFAD%20Social%20Audits%20Paper%20final%20compiled%20version%20.pdf> (дата звернення 10.11.2020).

Yevdokymova I. A., Butylina O. V. Social audit methodics: review of works

The article considers the methodics of social audit. It is noted that in recent years, scientists and practitioners of the social sphere in Ukraine have paid considerable attention to the conceptualization of social responsibility and social audit, but methodological issues regarding the practical implementation of social audit have not been sufficiently studied.

An overview of social audit methodics, in particular, the social audit methodic based on the analysis of social indicators (Social Performance Indicators – SPI);

the US Agency for International Development (USAID) Social Audit Tool (SAT); the methodic of “quality” social audit (Quality Audit Tool – QAT) of the MicroFinance Center (MFC); the methodic of social audit of Social Audit Network (SAN); the methodic of social audit developed by Mazuryk O.V.; the methodic of social audit of local government activities and etc. are given.

It is concluded that all methodics have similar stages, based on the study of documents and opinion of stakeholders. The article proposes to divide the methodics of social audit into three groups: aimed at social audit of the results of the organization; aimed at social audit of processes in the organization; aimed at comparing the achievements of the organization with certain standards and norms. The latter can be a social mission, social goals of the organization, standards of social responsibility, and so on. It is noted that the publications of domestic authors focus mainly on social audit as a method of studying the social responsibility of the organization, while foreign scholars also consider social audit as a tool to verify the activities of political institutions, programs, projects and more. It is emphasized that pluralism of social audit methodics is a completely normal phenomenon and each of them can be applied in different circumstances. Familiarity with these techniques is a professional responsibility of every social auditor.

Key words: *organization, social responsibility, methodology, social audit, social (non-financial) reports, audit evidence.*